

Tulevikusuunajate mõttekoja arusaamad, järeldused ja soovitused olmejäätmete vältimise, kogumise ja käitlemise teemal

Ohud, probleemid ja vastuolud

1. Jäätmete hulk Eestis kasvab jätkuvalt koos tarbimise kasvuga. 2013 tekkis Eestis 320 000 tonni segaolmejäätmeid, 2020 ligikaudu 400 000 tonni. Elanikkond samas ei kasva, kasvab jäätmete tekitamine inimese kohta.
2. Olmejäätmete liigiti sorteerimine Eestis on piirkonniti väga ebaühtlase tasemega. Üldine korrektselt sorteeritud jäätmete osakaal on madal, see ei ole paranenud viimase 10 aastaga.
3. Võib eeldada, et Tallinnas on liigiti kogutud jäätmete osakaal kõrgem kui Eestis tervikuna, kuid ka Tallinnas pole liigiti kogutud jäätmete osakaal alates 2012. aastast tõusnud, pigem vastupidi.
4. Inimeste teadlikkus jäätmete esmase sorteerimise vajalikkusest ja jäätmete edasisest käitlusahelast on endiselt puudulik. Sellest tulenevalt on liigiti kogumiseks ettenähtud konteineritesse mittesobivate jäätmete paigutamise osakaal kõrge (näiteks pakendikonteinerites on keskmiselt 28% mittesobivaid jäätmeid, segaolmejäätmetes on biojäätmete osakaal 32%).
5. Olmejäätmete ringlusse ja korduvkasutusse võtmise määr on väga madal.
6. Arvestusmetoodikad ringlusse võtmise kajastamiseks on erinevad ja lubavad erinevaid tõlgendusi. Võimalik on statistikat moonutada, mis numbreid küll parandab, aga sisu ei muuda.
7. Prügilasse ladestatud jäätmete hulk vähenes 2012-2013, kuid kasvab vähehaaval taas alates 2015. aastast. 2018-2019 ladestati ligi 20%. Põletamisele minevate jäätmete proportsioon (45-50% koguhulgast) pole vähenenud ja ringlussevõtu proportsioon (36-38%) pole suurenenud viimase 10 aasta jooksul.
8. Masspõletamine on odav, mistõttu puudub motivatsioon ja võimekus jäätmetekitajal jäätmeid sorteerida ja ringlusse võtta. 2020. aastal põletatakse ligikaudu 190 000 tonni Eesti päritolu olmejäätmeid.
9. Alates 2021 puudub üleriigiline jäätmekava. Vastutus jäätmete ringlussevõtu eest on ebaselge ja kohustused ringlussevõtu sihtarvude täitmise eest reglementeerimata.
10. Jäätmeveo korraldus ja kvaliteet erineb piirkonniti, puuduvad ühtsed lihtsalt arusaadavad üleriigilised (põhi)regulatsioonid.
11. Segaolmejäätmete käitlemise hind on lõpp-kliendile liiga odav – ei motiveeri sorteerimist. Madal kodanikuvastutus ning praktiliselt olematu kontroll ja puuduv trahvimehhanism võimendab jäätmete sorteerimata jätmist.
12. Mitmekihiliste ja mitmekomponendiliste plastide kasutamine raskendab plastide ringlusse võtmist.

Eesmärgid ja mõistlikud tegevused nende saavutamiseks

1. Kehtestada üleriigilised ühtsed ja arusaadavad regulatsioonid ning kord olmejäätmete liigiti kogumiseks. Minimaalse kohustusena seada viie liigi kogumine: papp/paber, klaas, metall, biojäätmed, plast.
2. Progresseeruvalt maksustada sorteerimata segaolmejäätmed ja selle arvelt subsideerida sorteeritud jäätmete vedu ja käitlemist sellisel moel, et liigiti ja

puhtalt kogutud jäätmete ära andmine oleks elanikele üle Eesti ükselt-uksele kogumise korral tasuta.

3. Masspõletamisele minevate jäätmete koguse vähendamiseks ja taaskasutuse soodustamiseks kehtestada riiklik piirhind energeetiliseks kasutuseks minevatele jäätmetele – 60 eurot tonni eest põletusjaama väravas.
4. Kehtestada sorteerimata olmejäätmete ladestamisele progresseeruv maks – 2021. aastal 60 eurot tonni eest ja igal järgneval aastal pluss 10%.
5. Tiheasustusega piirkondades rakendada valdavalt jäätmete nn ükselt-uksele kogumise printsiipi, vähendada avalike ühiskonteinerite osakaalu miinimumini.
6. Hajaasustusega piirkondades asendada praegused segaolmejäätmete üldkonteinerid sektsioonidega konteineritega (või erikonteineritega) aastaks 2023 ja kohustada jäätmevedajat neid vastavalt varustatud transpordivahendiga vedama.
7. Tiheasustusega piirkondades minna 2025. aastaks graafikupõhiselt jäätmeveolt üle targale andme- ja vajaduspõhisele jäätmeveole.
8. Vähendada sorteerimata „nimetu prügi“ teket ja akumulierumist nutikate lahenduste, seire ja muude meetoditega (näiteks naabrivalve).
9. Rakendada kohalikes omavalitsustes kohustuslikud sanktsioonid (trahvid, übersorteerimine) mittesobivate jäätmete korduval ladestamisel liigiti kogumise konteineritesse.
10. Ühtlustada võimalikult paljude piirkondlike jäätmejaamade lahtiolekuajad eesmärgiga hoida jäätmejaamad lahti tööpäeva lõpul ja nädalavahetustel.
11. Tekstiilijäätmete kogumise ja ringlussevõtu parandamiseks juurutada kasutajavastutuse-süsteem majutus- ja toitlustusasutustes kasutatavale tekstiilile. See tähendab, et tarbetekstiili maksumus peab sisaldama käitlemismaksumust. Täiendavalt kaaluda minimaalse nõutava kasutustsükli kehtestamist kaubanduses müüdavale olmetekstiilile (linad, käterätikud, hommikumantlid, laudlinad jne).
12. Leida lahendus kiirmoe toodete kasutuse piiramiseks ja lõpetamiseks, rakendades näiteks tootja/müüja vastutust kogu toote elutsükli eest.
13. Teha kõigis jäätmejaamades lihtsalt võimalikuks taaskasutuskõlblike esemete uuesti kasutusse võtmine. Kui mõistlik, luua piirkondlikud avalikud elektroonilised andmebaasid või digilahendused (e-poodide analoog) kasutuskõlblike esemete „laoseisu“ kohta.
14. Eestis plastpakendisse pakendatavate toodete ja kaupade puhul rakendada 2023. aastaks „puhta plasti printsiip“ – st kasutada tohib ainult homogeenset ühekomponendilist kergesti ümbertöödeldavat plasti. Mitmekihilised ja/või kombineeritud plastid pakendid ei ole lubatud.
15. Jäätmetekke vähendamiseks maksustada alates 2022 kõik keskkonda koormavad ja saastavad pakendid – ühekordsed topsid, kilekotid, mitmekihilised pakid/kotid jms.
16. Alates 2021. aasta teisest poolest keelustada ühekordsed kohvi-/joogitopsid üle Eesti.
17. Teadlikkuse tõstmiseks viia kogu riigis läbi teavituskampaniad jäätmekäitluse põhitõdede tutvustamiseks ja müütide kummutamiseks. Seda seni, kuni ringlusse võetud jäätmete osakaal küündib 50%-ni.
18. Rakendada üle Eesti ühtne ehitusjäätmete sorteerimise kohustus ja aruandlus kõigil objektidel. Tõsta progresseeruvalt sorteerimata ehitusjäätmete ladestustasu.

Toetavad asjaolud

1. Teadlikkus ja toetus prügi liigiti kogumisele üldiselt kasvab ja inimesed on nõus prügi sorteerima ja õigesti käituma, kui see on neile mugav ja pole liiga kallis.
2. Euroopa roheleppest tulenevad kohustused sunnivad paratamatult ringlusse võetavate jäätmete proportsiooni tõstma.

3. Viimasel ajal on osadel tootjatel-töötajatel tekkinud arusaam, et toote ja pakendi elutsükli kliimamõju vähendamine tootmises annab tulevikus konkurentsieelise.
4. On tekkinud mugavad lahendused korduvkasutatavatele ja kaua kestvatele transpordipakenditele, tekkimas on lahendused primaarpakenditele.
5. Taaskasutuskeskused ning taaskasutatavad tooted on muutunud aina populaarsemaks.
6. Otse loodusesse minevate jäätmete ja prügi hulk on aastatega vähenenud.

Rohetiigri tulevikusuunajad: Agron Grupp, Alexela Grupp, Bolt, Bepco, Cronimet, COOP, Estanc, eAgronom, KNC, LHV, Nordecon Betoon, RagnSells, Tere, Vestman Energia, Utilitas Eesti.

Koostasid Jaanus Purga, Kristjan Mark, Rain Vääna septembris 2020

Jaanus Purga
jaanus@rohetiiger.ee
+372 51 26 400

Rohetiiger
www.rohetiiger.ee

Rohetiiger